

5.5.2023

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työvoiman maahanmuutto- ja kotoutumisyksikkö

Kotoutumistuen malli

Eräs keino lisätä maahanmuuttajien osallistumista kotoutumista edistäviin palveluihin etenkin työvoiman ulkopuolella olevien osalta voisi olla kotoutumistuki. Kotoutumistuki olisi maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tukimuoto, jonka saadakseen maahanmuuttajalla olisi velvollisuus osallistua kotoutumissuunnitelman mukaisiin palveluihin. Kotoutumistuki olisi kotoutumispalveluihin osallistuvalla maahanmuuttajalle tarkoitettu ensisijainen etuus ja se olisi työnhakijana olevalle maahanmuuttajalle työmarkkinatuen suuruinen ja työvoiman ulkopuolella olevalle perustoimeentulotuen suuruisen.

Mallilla lisättäisiin paitsi työttöminä työnhakijoina olevien etenkin työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien osallistumista kotoutumispalveluihin, jolloin palveluita ja lastenhoitoa olisi myös oltava velvoitetta vastaavasti saatavilla (tähän liittyy kotoutumiskoulutuksen uudistus työllistymistä paremmin edistäväksi sekä työvoiman ulkopuolella ja muihin eri kohderyhmiin oleviin paremmin soveltuvaksi, tästä erillinen muistio).

Kunnan on lain mukaan jo nyt kotoutumispalveluista vastaavana viranomaisena seurattava yksilön kotoutumissuunnitelman toteuttamista. Uudessa mallissa mikäli maahanmuuttaja ei noudattaisi ilman pätevää syytä kotoutumissuunnitelmaansa, kunta tekisi ilmoituksen Kelalle ja kotoutumistukea alennettaisiin. Työnhakijana olevan maahanmuuttajan osalta sanktiointi toteutettaisiin työttömyysturvain mukaisesti samoin perustein kuin työttömyyspäivärahaa saavan osalta. Työvoiman ulkopuolella olevan maahanmuuttajan kotoutumistuen alentamisesta ja lakkauttamisesta säädettäisiin kotoutumislaisissa. Mikäli maahanmuuttaja hakisi toimeentulotukea, laskettaisiin kotoutumistuki alentamisesta huolimatta täysimääräisesti tuloksi (vrt. opintolainan huomioiminen tuloksi), koska osallistumalla kotoutumista edistäviin palveluihin maahanmuuttaja saisi tuen täysimääräisenä. Mallissa toimeentulotukea voidaan alentaa siten kuin siitä annettussa laissa säädetään ja tuen viimesijaisuus toteutuisi myös kotoutuja-asiakkaiden kohdalla.

Kotona lasta hoitavan maahanmuuttajavanhemman osalta vaihtoehtoina kotoutumisen velvoittavuuden ja palveluihin osallistumisasteen nostamiseksi voisivat Norjan mallin mukaisesti lisäksi olla, että

- 1) oikeutta kotihoidon tukeen ei olisi kolmen ensimmäisen vuoden aikana ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä. Kotoutumistukea saadakseen alle 3-vuotiaan lapsen vanhemman olisi osallistuttava ainakin osa-aikaisesti kotoutumista edistäviin palveluihin. TAI
- 2) maahanmuuttajavanhemman olisi osallistuttava kotoutumista edistäviin palveluihin ainakin osa-aikaisesti saadakseen kotihoidon tukea.

Jälkimmäinen vaihtoehto voi olla vaikeammin toteutettavissa suhteessa kotihoidon tuen tarkoitukseen, joka on hoitaa lasta kotona kunnallisen varhaiskasvatuksen sijaan.